

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Directie Inhoud**

aan De leden van de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

datum 12 december 2024

Betreffende wetsvoorstel:

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2025

Eindstemming wetsvoorstel

Het voorstel is op 12 december 2024 aangenomen door de Tweede Kamer.

Voor: NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, VVD, BBB, JA21, FVD en PVV.

Tegen: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt en D66.

Aangenomen amendementen

Begrotingsstaat artikel 01 Primair Onderwijs

62 → 76 → **132** (Ergin en Kisteman) over extra middelen voor de signalering van hoogbegaafdheid

Indiener constateert op basis van het onderzoek van SCALIQ uitgevoerd met betrokkenheid van de Gelijke kansen Alliantie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat iets meer dan de helft van basisschoolkinderen met een hoog IQ niet in beeld is bij de leerkracht. Tevens blijkt uit onderzoek dat bepaalde groepen kinderen meer kans hebben om niet gesignaleerd te worden. Indiener is van mening om met dit amendement een intensivering in 2025 van de signalering van hoogbegaafdheid te realiseren door meer inzet mogelijk te maken op de variabelen zoals die in het onderzoek zijn benoemd.

De dekking wordt gevonden middels een herprioritering op de posten van het bestedingsplan van artikel 1.

Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, ChristenUnie, CDA, VVD, BBB en JA21.

Begrotingsstaat artikel 01 Primair onderwijs

67 → 68 → **112** (Ceder c.s.) over in 2025 500.000 euro vrijmaken voor subsidie voor organisaties die leraren ondersteunen met gastlessen over antisemitisme, racisme en discriminatie

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

datum 12 december 2024

blad 2

Dit amendement strekt ertoe om voor 2025 500.000 euro vrij te maken voor subsidie voor organisaties die leraren ondersteunen met gastlessen om antisemitisme, racisme en discriminatie bespreekbaar te maken. Dan valt bijvoorbeeld te denken aan Holocausteducatie.

Onze Nederlandse democratische rechtsstaat staat of valt met het vermogen van burgers om met elkaar samen te leven. Het oefenen van dat samen leven begint vaak in het onderwijs, waarbij ook spanningen in de samenleving hun weerslag vinden in de klas. Leraren worden steeds meer geconfronteerd met maatschappelijk gevoelige vraagstukken, zoals het toenemende antisemitisme. Ze doen hun uiterste best om deze onderwerpen in de klas te benoemen, te bespreken en te begeleiden. Ondersteuning, waaronder in de vorm van gastlessen, is daarbij zeer helpend. Dit amendement maakt daar geld voor vrij. Voor 2025 is financiering vanuit OCW niet voorzien en deze activiteiten zijn middelen van groot belang. Om dit mogelijk te maken vindt binnen artikel 1 herprioritering van de posten in het bestedingsplan van artikel 1 plaats.

Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, VVD, BBB, JA21 en PVV.

Diverse artikelen

141 (Bontenbal c.s.) over het terugdraaien van een aanzienlijk deel van de onderwijsbezuinigingen

Dit amendement strekt ertoe om een aanzienlijk deel van de onderwijsbezuinigingen terug te draaien. Indieners achten het doorvoeren van veel van de bezuinigingen zeer onverstandig. Met dit amendement gaat de langstudeerboete van tafel, blijft de maatschappelijke dienstdtijd en het levensbeschouwelijk vormingsonderwijs op openbare scholen behouden en blijft er meer geld over voor onder andere het hoger onderwijs en onderzoek, het mbo en lerarensalarissen.

Met een bezuiniging op de maatschappelijke dienstdtijd bezuinigt de regering op de samenleving en op de talentontwikkeling van jongeren. De invoering van een langstudeerboete zadelt studenten op met extra kosten als ze om wat voor reden dan ook langer doen over hun studie, ook bij mantelzorg, een bestuursjaar of als ze chronisch ziek zijn. En voor de onderwijsinstellingen grote uitvoeringsperikelen. Verder dreigt een grote korting op het hoger onderwijs, komen scholen in de problemen door het bezuinigen op lerarensalarissen en het verdwijnen van godsdienstig of levensbeschouwelijk onderwijs. Indieners beogen een significant deel van deze bezuinigingen terug te draaien.

In onderstaande tabel 1 staan de specifieke maatregelen en de daaraan gekoppelde extra uitgaven op de OCW-begroting weergegeven.

Dekking wordt gevonden in verschillende posten op verschillende begrotingen. In onderstaande tabel 2 staat de dekking en op welke begroting deze valt weergegeven.

datum 12 december 2024

blad 3

Meerjarige budgettaire doorwerking

Tabel 1. Uitgaven op de OCW begroting

Uitgaven (in euro mln.)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	struc.
1. Behoud Maatschappelijke diensttijd	78	78	117	130	130	130	130
2. Startersbeurzen	40	40	40	40	40	40	40
3. Terugdraaien langstudeermaatregel	0	95	285	283	282	282	282
4. Bezuiniging Functiemix Randstad (salarissen) schrappen	0	75	75	75	75	75	75
5. Praktijkleren	0	0	0	0	0	12	12
6. Bezuiniging godsdienstig vormingsonderwijs schrappen	0	1	19	19	19	19	19
7. Doorstroming beroepskolom + techniekhavo	3	6	16	20	20	20	20
8. Religieus cultureel erfgoed	5	5	5	5	5	5	5
9. Internationale studenten	0	12	50	88	114	123	125
10. School en omgeving	0	40	40	40	40	40	40
Totaal uitgaven	126	352	647	700	725	746	748

Toelichtingen op tabel 1:

1. De maatschappelijke diensttijd blijft behouden en er is structureel 130 miljoen euro beschikbaar. Vanwege het kasritme van de uitbetaling is er sprake van een ingroeipad.
2. Er wordt structureel 40 miljoen euro beschikbaar gesteld voor startersbeurzen.
3. De langstudeermaatregel wordt teruggedraaid.
4. De bezuiniging uit het hoofdlijnenakkoord op Functiemix Randstad wordt teruggedraaid.
5. De bezuiniging uit de invulling van de subsidietaakstelling op praktijkleren wordt teruggedraaid.
6. De bezuiniging uit de invulling van de subsidietaakstelling op godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs wordt teruggedraaid.
7. De voorgenomen bezuiniging op de doorstroming beroepskolom wordt grotendeels teruggedraaid. Tevens komt er extra subsidie voor scholen die de techniekhavo (willen) aanbieden, maar waarvoor, vanwege onder andere de grote aandacht voor techniekonderwijs in onder- en bovenbouw op de scholen, de huidige regeling (praktijkgerichte havo) niet toereikend is.
8. Er wordt 5 miljoen euro structureel beschikbaar gesteld voor religieus cultureel erfgoed. Deze verhoging is bestemd voor een specifieke regeling voor onderhoud van grote monumentale kerken. Deze monumenten komen in de reguliere subsidieregeling voor instandhouding onvoldoende aan bod. Met een structurele regeling kan planmatig aanvullende subsidie verdeeld worden om de uitdagingen van grote monumentale kerkgebouwen het hoofd te bieden.
9. Het kabinet dient een Nota van Wijziging in op de Wet Internationalisering in Balans, waarin de Toets Anderstalig Onderwijs (TAO) zodanig wordt aangepast dat de instroom van internationale studenten wordt behouden in regio's waar de gevolgen van de WIB impact hebben op het onderwijsaanbod, bijvoorbeeld maar niet limitatief Zeeland (Middelburg), Limburg (Maastricht), Friesland (Leeuwarden), Groningen, Drenthe (Emmen), en Twente (Enschede). Regio's die afhankelijk zijn

datum 12 december 2024

blad 4

van de instroom van internationale studenten. Zo blijft onderwijs in (krimp)regio's ook naar de toekomst geborgd.

10. Er wordt structureel 40 miljoen euro geïnvesteerd in het programma School en omgeving.

Tabel 2. Dekking

Dekking (in euro mln.)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	struc.
11. Terugdraaien btw-compensatie scholen voor leermiddelen (OCW)	0	-60	-60	-60	-60	-60	-60
12. Herijking studentenreisproduct (Aanvullende Post)	-25	-40	-55	-70	-75	-75	-75
13. Opgave medisch specialisten:							
13a. Ombuiging subsidie bijscholing en nascholing medisch specialisten (VWS)	0	0	-165	-165	-165	-165	-165
13b. Bestuurlijke afspraken aanpakken uitwassen beloningen medisch specialisten in maatschappen (VWS)	0	0	-150	-150	-150	-150	-150
14. Belasten e-sigaretten via invoering verbruiksbelasting, danwel accijs (inkomsten)	0	0	0	0	-75	-75	-75
15. Verhogen STER-inkomsten NPO (OCW)	0	0	-50	-50	-50	-50	-50
16. Apparaatskosten Rijksoverheid met enige uitzonderingen (verschillende begrotingen)	-174	-174	-174	-174	-174	-174	-173
Totaal dekking	-199	-274	-654	-669	-749	-749	-748

Toelichtingen op tabel 2:

11. De middelen die op de OCW-begroting beschikbaar zijn gesteld om scholen te compenseren voor de btw-verhoging op leermiddelen (dit was onderdeel van de btw-verhoging uit het HLA op culturele goederen en diensten) worden ingezet als dekking, aangezien deze btw-verhoging wordt hernomen.

12. Op de Aanvullende Post staat een reservering voor het studentenreisproduct. Deze reservering wordt ingezet. Er zijn geen gevolgen voor het studentenreisproduct.

13a. De subsidieregeling strategisch opleiden medisch specialistische zorg wordt met het oog op de bij- en nascholing verlaagd met 165 miljoen structureel.

13b. Er worden bestuurlijke afspraken gemaakt om uitwassen in beloningen voor medisch specialisten in maatschappen aan te pakken. De minister van VWS werkt deze afspraak nader uit. Er is sprake van een taakstellende opbrengst van 150 miljoen euro structureel binnen het zorgdomein.

14. E-sigaretten zullen belast gaan worden. Er is sprake van een taakstellende opbrengst van 75 miljoen euro structureel.

15. De Nederlandse Publieke Omroep wordt meer ruimte gegeven om (online) reclameopbrengsten te genereren. Hieraan gekoppeld wordt de Rijksmediabijdrage voor de landelijke publieke omroep verlaagd.

16. De taakstelling wordt primair bereikt door een aanvullende, proportionele korting op het apparaat van de Rijksoverheid, met name op personeelskosten, waarbij politie (bewaken en beveiligen), krijgsmacht, inlichtingen- en veiligheidsdiensten, COA, IND en het rechtsbestel incl. DJI, en uitvoering die ziet op de rechtsbescherming van burgers, zijn uitgezonderd. Hierbij is een bredere, niet-beleidsinhoudelijke invulling door de regering mogelijk, zoals het beperken van de reguliere prijsindexatie.

datum 12 december 2024

blad 5

Tabel 3. Apparaatstaakstelling kerndepartementen en uitvoeringsorganisaties

In miljoenen euro's	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene Zaken	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Buitenlandse Zaken	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Financiën	-38	-38	-38	-38	-38	-38
Infrastructuur en Waterstaat (incl. MF en DF)	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Justitie en Veiligheid	-8	-8	-8	-8	-8	-8
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	-22	-22	-22	-22	-22	-22
Sociale Zaken en Werkgelegenheid (incl. UWV en SVB)	-34	-34	-34	-34	-34	-34
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Economische Zaken	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Klimaat en Groene Groei	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	-7	-7	-7	-7	-7	-7
Koninkrijksrelaties	0	0	0	0	0	0
Totaal	-174	-174	-174	-174	-174	-174

Aangenomen. Voor: NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, VVD, BBB, JA21, FVD en PVV.

Diverse artikelen

140 → 143 → **147** (Erdmans c.s.) over vier keer 25 miljoen voor wetenschappelijk onderzoek

Dit amendement strekt ertoe te investeren in wetenschappelijk onderzoek door de komende vier jaar 25 miljoen euro per jaar aan extra budget toe te voegen aan het Fonds Onderzoek en Wetenschap ten opzichte van de voorliggende begroting.

In onderstaande tabel staat de meerjarige budgettaire doorwerking van het amendement. De Minister van OCW zal nadere invulling geven aan de verhoging van artikel 7 met het oog op stimulering van onderlinge samenwerking tussen universiteiten en voor ongebonden onderzoek. De dekking van het amendement is zo gekozen dat er geen materiële gevolgen zijn voor het onderwijs- en onderzoeksveld.

	Artikel	2025	2026	2027	2028	2029
HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	7	25.000	25.000	25.000	25.000	0
Uitstel implementatie curriculum	3	-14.924	-14.896	-15.140	-15.172	0
RMC's (uitstel wetsvoorstel van school naar duurzaam werk)	4	-5.470	0	0	0	0
Bindend studieadvies hbo	6	-6.590	0	0	0	0
Bindend studieadvies wo	7	-4.592	0	0	0	0
Macrodoelmatigheid hbo	6	-2.226	0	0	0	0
Nog niet toegekende middelen uit 10% studievoorschot hbo	6	0	-2.633	-2.379	-2.340	0
Nog niet toegekende middelen uit 10% studievoorschot wo	7	0	-4.658	-4.482	-4.498	0
Kasschuif lumpsum mbo (budgettair neutraal)	4	8.802	-2.813	-2.999	-2.990	0

Aangenomen. Voor: NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, VVD, BBB, JA21, FVD en PVV.

datum 12 december 2024

blad 6

Begrotingsstaat artikel 07 Wetenschappelijk onderwijs
Begrotingsstaat artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid
63 → **70** (Stoffer) over middelen voor een actieplan talenstudies

Door het voornemen van verschillende universiteiten om de opleidingen Duitse en Franse taal en cultuur te beëindigen, ontstaat een uiterst kwetsbare situatie voor deze studies in Nederland. Zonder nadere acties ontbreekt de garantie dat deze studies in Nederland aanwezig kunnen blijven. De overheid draagt echter een belangrijke stelselverantwoordelijkheid, onder meer vanwege de wettelijke regels voor deze moderne vreemde talen in het voortgezet onderwijs. Dit amendement stelt 100.000 euro beschikbaar om een actieplan op te stellen dat de toekomst van deze studies in Nederland verzekert en de positie ervan versterkt. De uitwerking kan gestalte krijgen binnen het plan van aanpak Talen & Culturen als onderdeel van het Sectorplan Geesteswetenschappen. De dekking voor dit amendement wordt gevonden in de middelen op artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid).

Aangenomen. Voor: GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, BBB, JA21 en FVD.

Verworpen en ingetrokken amendementen

Diverse artikelen

4 → **60** (Stultiens c.s.) over middelen voor het terugdraaien van voorgenomen bezuinigingen

Het kabinet is voornemens om €2 miljard per jaar te gaan bezuinigen op de OCW-begroting (zie hieronder tabel 7 uit de OCW begroting). Hierdoor komen vele banen op de tocht te staan, wordt studeren minder toegankelijk voor mensen met een kleine portemonnee, neemt de kansongelijkheid toe en dreigt een generatie aan wetenschappelijk talent weg te vallen. Dit amendement maakt deze bezuinigingen daarom volledig ongedaan. Indieners zijn van mening, net als vele experts, planbureaus en bedrijven dat bezuinigen op onderwijs, onderzoek en innovatie zeer onverstandig is en op de lange termijn meer geld kost dan het oplevert. Het gaat in 2025 om een bedrag van €610 miljoen en het loopt op tot €2,0 miljard in 2029.

datum 12 december 2024

blad 7

Bedragen (x €1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Maatschappelijke diensttijd	€152.735	€122.902	€184.363	€200.000	€200.000
Brede brugklassen	€55.000	€210.000	€210.000	€210.000	€210.000
Alternatieve invulling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap	€174.734	€174.734	€174.734	€174.734	€174.734
Apparaat rijksoverheid	€20.296	€39.884	€58.310	€78.040	€86.164
Specifieke uitkeringen GF en PF	€0	€81.261	€81.201	€81.201	€81.201
Funciemix Randstad	€0	€75.000	€75.000	€75.000	€75.000
Gerichte keuzes OS	€0	€8.511	€8.511	€8.511	€8.510
Non-ODA-middelen	€731	€718	€844	€956	€3.214
Subsidies OCW	€74.830	€138.338	€255.150	€316.543	€361.486
Verminderen internationale studenten	€0	€29.000	€118.000	€209.000	€272.000
Hervorming NPO	€0	€0	€100.000	€100.000	€100.000
OV-vergoeding buitenland studerenden	€0	€4.000	€8.000	€14.000	€14.000
Langstudeerboete	€0	€95.000	€285.000	€283.000	€282.000
Fonds Onderzoek & Wetenschap	€131.929	€131.929	€131.929	€132.054	€132.054
Totaal	€610.255	€1.111.277	€1.691.042	€1.883.039	€2.000.363

De dekking van dit amendement sluit aan bij de genoemde voorstellen uit de moties van Jetten, Timmermans, Bontenbal, Dijk, Ouwehand, Dassen, Van Baarle, Bikker bij de Algemene Politieke Beschouwingen 2024 (36.600, nr. 12 & nr. 13). Hierbij is goed gekeken naar de doorgerekende verkiezingsprogramma's van partijen van links tot rechts. De meeste dekkingsmaatregelen moeten worden meegenomen in het Belastingplan van volgend jaar en kunnen dus pas ingaan per 1 januari 2026. De overdekking voor de periode 2026-2028 kan middels kasschuiven worden ingezet voor de onderdekking in 2025. Structureel sluit de budgettaire dekking, waardoor dit amendement geen gevolgen heeft voor toekomstige overheidsfinanciën.

Budgettaire dekking:	Structureel bedrag:
Tegengaan constructies om winstbelasting te ontwijken (verliesverrekening, kosten deelnemingen, afschaffen carry back)	€0,8 miljard
Invoeren digitale dienstenbelasting, 5% over bruto-opbrengst.	€0,5 miljard
Renteaftrekbepaling op 20% houden	€0,4 miljard
Afschaffen vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés (fossiele subsidies)	€0,2 miljard
Nieuwe artsen in loondienst en inkomen maximeren op WNT.	€0,1 miljard.
Totaal:	€2,0 miljard

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK en Volt.

Diverse artikelen

65 (Rooderkerk en Koekkoek) over het terugdraaien van de bezuiniging op kansengelijkheid

De regering is van plan te bezuinigen op belangrijke initiatieven voor kansengelijkheid, ondanks de uitgesproken ambitie om te werken aan de kwaliteit van onderwijs. Zo bezuinigt de regering de middelen voor de brede brugklas volledig weg. Een brede brugklas

datum 12 december 2024

blad 8

vergroot aantoonbaar de kansen voor leerlingen. Ook draagt een brede brugklas bij aan het tegengaan van segregatie op jonge leeftijd.

Daarnaast bezuinigt de regering op subsidies voor onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen, initiatieven om thuiszittende kinderen te ondersteunen of thuiszitten te voorkomen, een regeling om meer gymlessen mogelijk te maken, mogelijkheden voor leraren om te promoveren en op samenwerking tussen mbo-instellingen en het bedrijfsleven in de regio. Tot slot bezuinigt de regering 10% op specifieke uitkeringen naar gemeenten en provincies waarmee zij belangrijk onderwijsbeleid uitvoeren, zoals de inkoop van vroegschoolse educatie voor kinderen met een groot risico op achterstanden.

Al met al doet deze regering drie forse bezuinigingen op kinderen met achterstanden.

Indieners zijn van mening dat deze bezuinigingen slecht zijn voor de onderwijskwaliteit, de kansengelijkheid en de toekomst van Nederland. Daarom stellen zij voor om de bezuiniging op de brede brugklas, de subsidietaakstelling en de korting op specifieke uitkeringen terug te draaien. Hierbij zonderen zij vier regelingen uit (regeling GVO/HVO, doorstroom vmbo-havo/mbo, beroepskolom mbo en praktijkleren), die onderdeel zijn van het amendement Jetten c.s (36600-VIII-59).

Post	2025	2026	2027	2028	2029	Struc.
Subsidietaakstelling (excl. onderdelen Jetten c.s.)	-69.599	-121.738	-203.241	-259.174	-304.137	-292.227
Brede brugklassen	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
Specifieke uitkeringen	0	-81.261	-81.201	-81.201	-81.201	-81.201
Totaal	-124.599	-257.999	-339.442	-395.375	-440.338	-428.428

De indieners dekken dit door de renteaftrekbepanking vpb op 20% te houden, zoals de vorige regering heeft doorgevoerd. Een verruiming hiervan maakt het aantrekkelijker voor bedrijven om vreemd vermogen en leningen aan te trekken in plaats van eigen kapitaal te gebruiken, wat de kans op economische schokken vergroot. De opbrengst wordt afgerond naar structureel 428 miljoen.

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt en D66.

Begrotingsstaat artikel 3 Voortgezet onderwijs

8 (Krul en Ceder) over middelen voor de Maatschappelijke diensttijd

Dit kabinet schaft de Maatschappelijke diensttijd (MDT) af om invulling te geven aan hun bezuinigingsopgave. De indieners achten dit zeer onverstandig, vanwege de bewezen effectiviteit en maatschappelijke waarde van het programma. Indieners stellen daarom met dit amendement voor deze bezuiniging terug te draaien.

Maatschappelijke Diensttijd (MDT) biedt jongeren tussen de 12 en 30 jaar de kans om gedurende een aantal weken tot maanden hun talenten te ontwikkelen, mensen te ontmoeten buiten hun leefwereld en iets te doen voor een ander en/of de samenleving. Zo organiseren jongeren bijvoorbeeld sportactiviteiten in de buurt, geven taallessen aan nieuwkomers of begeleiden eenzame ouderen als buddy. Maatschappelijke diensttijd investeert in het toekomstperspectief van jongeren en het versterken van de sociale cohesie in de samenleving.

datum 12 december 2024

blad 9

Uit de onderzoeksrapportage MDT van mei 2024, bleek dat 126.000 jongeren tot en met 2023 zijn gestart met een MDT, waarbij de deelname in 2023 is toegenomen met 89%. Na afloop van de MDT vindt 95% van de jongeren het belangrijk vindt zich in te zetten voor een ander. Uit het effectonderzoek van het CBS bleken eveneens positieve resultaten.

- Meedoen aan de MDT is significant gerelateerd aan een sterke talentontwikkeling
- MDT deelnemers uit de steekproef hadden vaker wekelijks contact met mensen van een andere herkomst, of met minstens vijf jaar leeftijdsverschil
- MDT deelnemers vinden het vaker dan de referentiegroep belangrijk om je in te zetten voor een ander en voor de samenleving
- 61% van de deelnemers aangeeft dat MDT een positief effect had op hun motivatie zich in te zetten voor de maatschappij
- 29% van de deelnemers aangeeft dat MDT een positief effect had op hun opleiding of het vinden van een baan
- Het aantal beschikbare MDT plekken is meer dan verdubbeld

Met de MDT wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan maatschappelijke opgaven, namelijk het tegengaan van eenzaamheid, inburgering en integratie, kansengelijkheid, mentale gezondheid en sport. Eind 2023 waren er zo'n 200 partnerschappen, 2.000 formele samenwerkingspartners en nog een veelvoud aan informele partners.

Ook bij Defensie is het MDT-missie programma bewezen effectief, waarbij 20% van de deelnemers zich na afloop aanmeldt voor de krijgsmacht.

Indieners vinden het onacceptabel een zodanig succesvol programma met grote maatschappelijke waarde stop te zetten, voordat het zijn volle potentieel heeft bereikt. De indieners stellen voor het voortzetten van de MDT te dekken door het adres als uitgangspunt te nemen binnen het stelsel van de AOW. Dit levert het eerste jaar na invoering 172 miljoen op en structureel 249 miljoen¹.

Rond de AOW van ouderen die noodgedwongen op verschillende adressen wonen (bijvoorbeeld wanneer een partner in een verzorgingshuis woonachtig is) bestaan verschillende problemen. Doordat dit apart geregistreerd moet worden bij de SVB, lopen veel ouderen de alleenstaanden-AOW waar ze recht op hebben mis. Bovendien leidt dit tot een foutieve afwijzing van de aanvraag voor de alleenstaandeouderen-korting. Deze maatregel lost die problematiek op doordat de toewijzing van de alleenstaanden-AOW gebaseerd wordt op adresgegevens. Door de doorwerking naar gezamenlijke huishoudens levert deze maatregel per saldo geld op.

Indien het principe «adres als uitgangspunt» leidend is, ontstaat er een duidelijk en objectief criterium waaraan de SVB, en de ouderen zelf, de leefvorm kunnen toetsen. Met deze maatregel is er sprake van een vereenvoudiging.

De indieners realiseren zich dat dit een wetswijziging vraagt met wetstraject dat enige tijd zal vergen. Gezien het feit dat de invoering van deze wetswijziging meer oplevert dan nodig is om het voortzetten van de maatschappelijke diensttijd te dekken stellen de indieners voor dit met een kasschuif naar voren te halen om de komende jaren de waardevolle maatschappelijke diensttijd voort te kunnen zetten.

¹Zie het IBO vereenvoudiging sociale zekerheid, bijlage 8 fichebundel, fiche 21, juni 2023

Ingetrokken.

datum 12 december 2024

blad 10

Begrotingsstaat artikel 03 Voortgezet onderwijs

Begrotingsstaat artikel 04 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Begrotingsstaat artikel 07 Wetenschappelijk onderwijs

11 → 58 → 59 → **72** (Jetten c.s.) over middelen voor het vervolgonderwijs

Indieners stellen vast dat de regering de grootste onderwijsbezuiniging van deze eeuw wil gaan doorvoeren. Een miljard van deze bezuinigingen komt voor rekening van het vervolgonderwijs. De regering spaart geen enkele sector en bezuinigt in de volle breedte: op MBO-instellingen, hogescholen, universiteiten, onderzoek en innovatie. Daarnaast bezuinigt de regering op studenten. Zij krijgen een langstudeerboete: een boete op leren, studeren en ontwikkeling.

Daarnaast vernemen indieners dat de regering de ambitie heeft om te komen met een herstelplan kwaliteit onderwijs. Zij constateren echter dat de regering juist bezuinigt op onderwijs, zoals op lerarensalarissen in het voortgezet onderwijs en extra huiswerkbegeleiding en talentontwikkeling buiten schooltijd. Dit amendement beoogt deze bezuinigingen ongedaan te maken zodat onze jonge generatie alle kansen heeft om goed te leren lezen en rekenen. Ook willen de indieners de Maatschappelijke Diensttijd in stand houden. Dit programma draagt bij aan de individuele ontwikkeling van jongeren en aan de sociale cohesie in de samenleving. Dit programma heeft zijn waarde bewezen en daarom is een bezuiniging wat indieners betreft niet aan de orde.

Indieners zijn van mening dat investeren in onderwijs, onderzoek en onze jongeren een investering is in de toekomst van Nederland. Indieners zijn van mening dat deze investeringen van groot belang zijn voor onze internationale concurrentiepositie, de kansen voor onze jonge mensen, waardevol onderzoek voor alle Nederlanders en economische ontwikkeling in de regio. Dit amendement draait daarom deze geplande onderwijsbezuinigingen terug.

Specifiek gaat het om de bezuinigingen op de lerarensalarissen, het programma school en omgeving, de maatschappelijke dienstdienst, de extra ondersteuning voor vmbo-leerlingen via de regeling doorstroom vmbo-havo/mbo, het levensbeschouwelijk vormingsonderwijs, de langstudeerboete, de starters- en stimuleringsbeurzen, de subsidie praktijkleren mbo, de subsidie opleidingsroutes vo-mbo-hbo, de taakstelling voor het verminderen van internationale studenten en het afschaffen van de OV-vergoeding voor Nederlandse studenten die in het buitenland studeren.

Jaar	2025	2026	2027	2028	2029	struc
Totaal	-327.889	-672.236	-1.052.006	-1.168.103	-1.230.083	-1.319.259

Met dit amendement is structurele werking beoogd. De indieners dekken dit door maatregelen te nemen in de zorg, zoals het verplicht in loondienst laten treden van medisch specialisten. Hiermee wordt gelijkgerichtheid binnen de ziekenhuiszorg vergroot en worden verkeerde prikkels uit de bekostiging gehaald. Dit levert circa 400 miljoen euro op. Indieners verlagen de VWS-subsidie voor medisch specialisten in opleiding. Deze maatregel levert circa 200 miljoen op. De indieners flexibiliseren daarnaast de AOW-leeftijd tot 3 jaar later. Hierdoor krijgen mensen na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd de mogelijkheid om langer door te werken en later AOW op te nemen. Wanneer zij het later opnemen, is hun AOW-uitkering hoger. Dit levert circa 200 miljoen op. Tot slot

datum 12 december 2024

blad 11

dekken de indieners het amendement door de halvering van het eigen risico voor een beperkt deel terug te draaien. Hiermee wordt het eigen risico met ongeveer twintig euro minder verlaagd dan in de kabinetsplannen, van 385 euro per maand naar circa 185 euro. Dit levert 520 miljoen op.

Verworpen. Voor: Volt, D66, ChristenUnie, CDA, JA21 en FVD.

Begrotingsstaat artikel 03 Voortgezet onderwijs

75 → 100 → **110** (Ceder) over middelen voor voorlopers van de techniekhavo

Dit amendement strekt ertoe om structureel 500.000 euro vrij te maken voor voorlopers van de techniekhavo, bovenop de bestaande subsidie voor de praktijkgerichte havo. Momenteel is het kabinet bezig met de doorontwikkeling van de praktijkgerichte havo, mede naar aanleiding van de breed gesteunde motie-Ceder (Kamerstuk 36 410-VIII, nr. 85). Diverse scholen geven echter meer techniekonderwijs dan waar de subsidie momenteel op is ingericht en richten zich bovendien meer op het maken van producten. Indiener is van mening dat ook deze vorm van techniekhavo moet worden gefaciliteerd. Dit amendement maakt daarom structureel 500.000 euro voor hen vrij, waarbij indiener beoogt dat bij de doorontwikkeling van de praktijkgerichte havo ook voor deze vorm van techniekhavo structureel wettelijk en financieel ruimte wordt geboden, zodat deze techniekhavo uiteindelijk op scholen in elke provincie in Nederland een plek kan krijgen. Dekking wordt gevonden in de middelen die vanaf 2026 beschikbaar zijn ter compensatie voor de verhoging van de btw op de leermiddelen. Middels de motie-Inge van Dijk c.s. (Kamerstuk 36602, nr. 140) heeft de Kamer de regering verzocht in overleg met de Kamer een alternatieve invulling voor de afschaffing van de verlaagde btw-tarieven te presenteren. Bij het niet doorgaan van het verhogen van het btw-tarief, is de compensatie zoals in artikel 1 niet meer nodig. Deze middelen worden met een kasschuif naar voren gehaald.

Ingetrokken.

Begrotingsstaat artikel 07 Wetenschappelijk onderwijs

Begrotingsstaat artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

64 → **73** (Paternotte c.s.) over het terugdraaien van de bezuiniging op het wetenschapsfonds)

Indieners constateren dat de regering bezuinigt op het Fonds Onderzoek en Wetenschap, ondanks de waarde die de regering zegt te hechten aan innovatie en een concurrerende economie. Het Fonds Onderzoek en Wetenschap voorziet in financiering voor onderzoek ten behoeve van de Nederlandse kenniseconomie en de grote maatschappelijke uitdagingen en zorgt voor het behoud van de Nederlandse internationale concurrentiepositie. Hierop bezuinigen achten indieners schadelijk voor het toekomstig verdienvermogen voor Nederland. Zij zien deze bezuiniging als korte termijndenken, wat op de langere termijn juist geld kost. Met dit amendement draaien indieners deze bezuinigingen terug en financieren zij het wetenschapsfonds structureel.

datum 12 december 2024

blad 12

Artikel 16	2025	2026	2027	2028	2029	Struc
	-	-	-	-	-	-
HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	49.781	49.781	49.781	49.906	49.906	49.906

Artikel 7						
	-	-	-	-	-	-
HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	82.148	82.148	82.148	82.148	82.148	82.148

Indieners dekken dit door de boetes op kartelvorming te verhogen. Hiermee geven de indieners de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een krachtiger middel om kartelvorming tegen te gaan. Dit brengt circa 130 miljoen op.

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt, D66, ChristenUnie, CDA, JA21 en FVD.

Begrotingsstaat artikel 07 Wetenschappelijk onderwijs

74 (Ergin) over middelen voor de realisatie van een imamopleiding

De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar een imamopleiding. Deze studie is in de tweede helft van 2022 uitgevoerd door Hobeon en concludeerde dat er een substantiële behoefte bestaat aan een imamopleiding. De gesprekken over draagvlak en de totstandkoming van een opleiding hebben tot op heden echter niet geleid tot de daadwerkelijke start van een geaccrediteerde opleiding. Dit betekent echter niet dat er in de toekomst geen initiatieven zullen zijn om een imamopleiding te realiseren.

Uit de arbeidsmarktprognoses van het ROA blijkt dat er tot ten minste 2026 een hoge verwachte uitbreidingsvraag is binnen de beroepsgroep psychologen en sociologen, waartoe ook voorgangers van de eredienst, zoals imams, behoren. De islamitische gemeenschap in Nederland heeft duidelijk behoefte aan imams die beter aansluiten bij de belevingswereld van met name jonge moslims en die tegelijkertijd beter zijn toegerust met kennis van de Nederlandse taal en samenleving.

Dit amendement maakt de verdere realisatie van een imamopleiding in Nederland mogelijk. De dekking wordt gevonden in de beleidsmatig gereserveerde middelen voor ad-hoc subsidies binnen artikel 7.

Verworpen. Voor: GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK en Volt.

begrotingsstaat artikel 14 Cultuur

17 → 54 (Ceder) over middelen voor de restauratie van monumentale kerkgebouwen

Dit amendement strekt ertoe om boven op de bestaande financiering 10 miljoen euro vrij te maken voor de achterstallige grote restauratieopgaven zoals de restauratie van monumentale kerkgebouwen. De restauratieachterstand bij niet-woonhuisrijksmonumenten is groot. Om de restauratieachterstand in 2033 terug te brengen tot 10 procent zijner aanzienlijke bedragen nodig, zo blijkt uit recent onderzoek van Hylkema Erfgoed en Fenicks (Bijlage bij Kamerstuk 32 156, nr. 128). Uit datzelfde onderzoek komt ook naar voren dat bestaande regelingen ontoereikend zijn om de grote restauratieopgaven uit te kunnen voeren. Dat wordt gemerkt in de praktijk. Vorig jaar zijn bijvoorbeeld bij de

datum 12 december 2024

blad 13

Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (Sim) alle subsidieaanvragen voor monumentale kerkgebouwen boven de 410.000 euro afgewezen. Hoe langer restauratie echter op zich laat wachten, hoe urgenter en duurder deze opgave uiteindelijk wordt. De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in het commissiedebat Erfgoed (van 17 oktober 2024) benadrukt dat het kabinet de doelstelling van maximaal 10% restauratieachterstand niet loslaat. Indiener beoogt met dit amendement bij te dragen aan het oplossen van de achterstallige grote restauratieopgaven en het behalen van de 10%-doelstelling, door eenmalig 10 miljoen euro vrij te maken voor de grote restauratieopgaven. Indiener beseft dat 10 miljoen bij lange na niet genoeg is om de achterstand in te halen, maar ziet wel dat dit bedrag een groot verschil kan maken voor de instandhouding van een aantal grote en iconische monumenten, zoals monumentale kerkgebouwen. De dekking voor dit amendement wordt gevonden in de overdekking uit het amendement Grinwis c.s. (36 602, nr. 90). Dit amendement is aangenomen bij de behandeling van het Belastingplan 2025, met steun van PVV, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, Denk, FvD, PvdD, SGP, Volt en JA21 en regelt dat de giftenaftrek in stand blijft. Doordat de uitgaven een ander ingroeipad volgen dan de dekking, bevat dit amendement incidentele overdekking van 23 miljoen euro in de jaren 2026, 2027, 2028. Indiener verzoekt de regering om van deze overdekking van 23 miljoen euro 10 miljoen euro middels een kasschuif ter beschikking te stellen aan de OCW-begroting, zodat er incidenteel 10 miljoen beschikbaar is voor achterstallige grote restauratieopgaven.

Ingetrokken.

Begrotingsstaat artikel 15 Media

66 → **69** (Paternotte en Ceder) over het terugdraaien van de bezuiniging op de NPO

De regering is voornemens om te bezuinigen op de Nederlandse Publieke Omroep. Dit terwijl een pluriforme en onafhankelijke publieke omroep noodzakelijk is voor onze democratie en de NPO een belangrijke verbindende rol speelt in de samenleving. Bovendien zorgt de bezuiniging ervoor dat de NPO meer financiering uit reclame moet halen, onder andere online, terwijl indieners van mening zijn dat de publieke omroep reclamevrij moet zijn. Indieners beogen deze verkeerde keuze recht te zetten door het eigen risico zodanig minder te verlagen met circa vijf euro zodat het 100 miljoen euro structureel oplevert vanaf 2027, en de uitgaven voor de NPO naar voren te trekken zodat de regering in de kabinetsperiode 2026-2029 niet hoeft te bezuinigen op een pluriforme en onafhankelijke publieke omroep.

Verworpen. Voor: Volt, D66 en ChristenUnie.

Begrotingsstaat artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

71 (Dekker) over middelen voor een Tegenspraak Fonds

Dit amendement beoogt een langdurige academische vrijplaats te creëren voor wetenschappers die een ander geluid laten horen dan de gevestigde, geaccepteerde richting. Indiener stelt daarom voor om binnen het Fonds onderzoek en wetenschap een nieuw fonds op te richten, het Tegenspraak Fonds, waarmee deze wetenschappers van financiële middelen kunnen worden voorzien. Indiener stelt voor om jaarlijks €41,4 miljoen beschikbaar te stellen voor dit fonds. Dit bedrag wordt in elk geval tot en met 2029 gekort

datum 12 december 2024

blad 14

op het budget voor Matching Horizon Europe. Indien de subsidieregeling voor Matching Horizon Europe daarna ophoudt te bestaan, wordt het Tegenspraak Fonds in de daaropvolgende jaren op structurele wijze gefinancierd. Onderzoeksvoorstellen die in aanmerking komen voor de onderzoeksgelden binnen het Tegenspraak Fonds moeten aan een aantal concrete criteria voldoen. Ten eerste moeten zij tegendraads zijn ten opzichte van de gevestigde, geaccepteerde richting, binnen het wetenschappelijk discours dan wel in het publieke debat. Ten tweede moeten de indieners ervan een aantoonbare wetenschappelijke achtergrond hebben. Ten derde moeten zij zich al eerder publiekelijk hebben uitgesproken, ondanks de weerstand die dat onvermijdelijk tot gevolg zal hebben gehad. Ten behoeve van de transparantie van de besteding van de onderzoeksgelden van dit nieuwe fonds, worden zowel de ingediende onderzoeksvoorstellen als de gemotiveerde toewijzing/afwijzing daarvan publiekelijk bekendgemaakt.

Indiener hoopt met dit amendement bij te dragen aan de ontwikkeling van een nieuw wetenschappelijk ecosysteem dat unieke, eigenzinnige talenten aantrekt, tegenspraak en ideeënstrijd stimuleert en daarmee leidt tot de ontwikkeling van nieuwe ideeën en hogere kwaliteit.

Verworpen. Voor: JA21 en FVD.

De fractie van JA21 heeft na de stemming aangegeven geacht te willen worden tegen het amendement te hebben gestemd.

Begrotingsstaat artikel 25 Emancipatie

36 (Becker c.s.) over middelen voor een bewustwordingscampagne over de voordelen van werken voor vrouwen

In gezinnen werken vrouwen vier keer zo vaak niet als mannen. Indiener constateert dat steeds meer vrouwen geen betaalde baan hebben, terwijl juist een betaalde baan zorgt voor de economische zelfstandigheid van vrouwen. Daarnaast heeft een vergrijzend Nederland iedereen die kan werken hard nodig om tekorten op de arbeidsmarkt op te lossen. Vrouwenkiezen vaker om niet te werken dan mannen vanwege de zorg voor een gezin en het huishouden, terwijl veel mannen en vrouwen wel aangeven een gelijke verdeling van deze taken te willen.

Met dit amendement wil indiener middelen vrijmaken voor een bewustwordingscampagne over de voordelen van werken voor vrouwen, uitgevoerd in nauwe samenwerking met organisaties die zich inzetten voor het versterken van de positie van vrouwen in Nederland. Doel van de campagne is dat vrouwen op basis van alle beschikbare informatie een goede en eigen afweging kunnen maken om wel of niet betaald werk te gaan doen. Dit sluit aan bij de ambitie van dit kabinet om het emancipatiebeleid te focussen op meedoen. Dekking voor het amendement wordt gevonden in de vrij te besteden middelen op art. 25 (Emancipatie).

Verworpen. Voor: D66, NSC, CDA, VVD, BBB en JA21.

De fractie van het CDA heeft na de stemming aangegeven geacht te willen worden tegen het amendement te hebben gestemd.